

הקדמה לחוברת

מדי שנה, אנו משתדלים להוציא חוברת מפורטת המכילה את מרבית הלכות הפסח. בכל שנה מתווספות נקודות חדשות לדיון הלכתי. החוברת מכילה את עיקרי ההלכות לפסח והיא מאפשרת למעוניינים להעמיק בהלכות באמצעות מקורות שונים, שהפניתי אליהם בהערות שוליים. מטרתה של החוברת ללוות אותנו לקראת ההכנות המרובות לפסח. להכיר את היסודות ההלכתיים, ולא רק את הפן הטכני של ההלכה. מומלץ ללמוד חלקים מהחוברת עם הילדים, ובכך להתכונן בצורה יסודית יותר לקראת הפסח וליל הסדר. זו מלאכה קשה לנסח הלכה כללית שכן תלויה היא בנסיבות ואילוצים ודרך המלך לפסוק הלכה לשואל באופן אישי. לכן במקומות שונים ניסחתי את ההלכה בצורה מורכבת יותר כמו: **ראוי, רצוי, נהגו להחמיר, יש להקל וכו'.** כמו כן, **מדי פסח אני משתדל להוסיף דברים שלא נכתבו בשנים קודמות ואף אני משנה את שיקול דעתי בעקבות שיחות שאני מקיים במהלך השנים וכך אני לומד להכיר טוב יותר את הקהילה וצרכיה.** כמו כן, **תפיסתי האישית שגם הרב עובר תהליכים לומד יותר ופעמים משנה את שיקול דעתו זה הגיוני וזה טיבו של אדם.** כאמור, לכתחילה ראוי שהפסיקה תהיה אישית אולם יודע אני את מגבלות העניין וטוב להביא בפני הציבור חוברת הלכה, שמגבלותיה וחסרונותיה ברורות לכל. אשמח לענות על כל שאלה ובטוחני, שבכוחה של החוברת להציף שאלות. **כמדי שנה, הוספנו נקודות חדשות כמו כן נכתב פרק העוסק בדיני שעון שבת. דיני שביעי של פסח ושבת שלאחריה, וכן בקצרה ביעור מעשרות הנוהג בשנה הרביעית לשמיטה.**

אתפלל לריבונו של עולם שנזכה לקיום פסח כהלכתו. **כמובן כל שאלה תתקבל בברכה ואתם מוזמנים להתקשר אלי – 050-5910855**

דגשים לקניית מצרכים בפסח וסוגיית קטניות

קטניות בפסח

קטניות אינן בכלל חמץ. בכתבי הראשונים אנו מוצאים מנהג לאסור אכילת קטניות בפסח. **גזירה זו פשטה בקרב קהילות אשכנז, ובמקצת מקהילות עדות המזרח.** היקף הגזירה אינו ברור ומקובל שכל אחד נוהג כפי מסורת אבותיו. מדובר במנהג חשוב, ויש להקפיד על שמירתו וכפי שכותב המהרי"ל בהלכות פסח: **'ואל יאמר אדם כיון שאין איסור דאוריתא (מהתורה) אין לחוש, שכל שגזרו חכמים העובר עליו חייב מיתה!'** אולם אין להחמיר לחינם, וכפי שמדגיש הרב קוק:¹ **חלילה לנו למנוע את הטוב ולאסור את המותר ... כיון שאין כאן אלא מנהג אין להפליג בחומרות כל כך.'**

¹ שו"ת אורח משפט סימנים ק"ח, ק"ט.

הערה: המארחים בפסח צריכים לקחת בחשבון את סוגיית קטניות מפאת רגישותה לאורחיהם הן בשאלה העקרונית והן בשאלה מה כלול בגזירה זו. כדאי לקחת נקודה זו בחשבון בשעה שמחליטים לארח ולהימנע ממצבים מביכים.

מה נכלל בגזירת קטניות?

ברור הדבר שאין זהות מוחלטת בין ההגדרה הבוטנית של קטניות לתוכן הגזירה. מדובר בצמחים שהחלק העיקרי הנאכל הוא הזרע ולכן מבחינה בוטנית הצמחים הללו יכולים להיות מוגדרים אף ממשפחות אחרות כמו מצליבים, מורכבים ובכל זאת יהיו כלולים בגזירה. מרבית המאכלים הכלולים במנהג הקטניות מקורם מתבואה ממשפחת הדגניים וצמחים ממשפחת הקטניות. התפתחו שתי שיטות פסיקה האחת מצמצמת את הרשימה האסורה והאחת מרחיבה ולכן יש משמעות למנהג הנהוג בבית. כמו כן, **המנהג מחייב כל בית הנוהג את מנהג אשכנז גם אם ההורים לא נהגו כן** להלן רשימה חלקית:

עדשים, שומשום, תירס (קורנפלור, פופקורן), חומוס, שעועית, חמניות (גרעינים שחורים), לוביה, תורמוס, חלבה, כוסמת, פול, קימל, חרדל, אפונה, כמון, **כוסמת** (לא לקשור **לכוסמין** שהיא מין דגן ונחשבת לחמץ)

יש לבדוק **מאכלים שמכילים גלוקוזה ללא הכשר מיוחד לפסח (או ללא ציון מיוחד שאינו מכיל קטניות)**.

אורז ודוחן

בתלמוד נחלקו התנאים ביחס למעמדם של האורז והדוחן. רבי יוחנן בן נורי סבר שאורז ודוחן בכלל מיני דגן ולכן מברכים על לחם העשוי ממינים אלו 'המוציא' וחשובים הם כחמץ. למעשה שיטתו נדחתה מההלכה ואין הם בכלל דגן. הנוהגים כמנהג אשכנז (וחלק מעדות המזרח) נמנעים מלאכול אורז ודוחן במהלך הפסח. דינם של האורז והדוחן חמור יותר מקטניות, שכן הם מאוחסנים בבתי אריזה שיש שם קמחים וסולת ולכן **גם לעדות המזרח שאוכלים את האורז צריכים הם לקנות באריזה מיוחדת לפסח ולבדוק שלוש פעמים לפי הוראות ההשגחה**.

לפתית

הלפתית הוא צמח בר בעל פרחים צהובים, חד-שנתי, ממשפחת המצליבים. פרותיו של הצמח לופתים את הגבעול. זרעוני הלפתית דומים לזרעוני החרדל ומשמשים לייצור שמן קנולה. לפתית אינה מוגדרת כקטניות, משום שהזרעים אינם מיועדים וראויים לאכילה אלא רק ליצור שמן ולכן ניתן לקנות מוצרים המכילים לפתית.²

שמנים

יש קונים שמן **אגוזים**. מחירו יקר ולכן הרוצים יכולים לקנות שמן **קנולה** המיוצר מהלפתית. יש לבדוק שכתוב עליו **כשר לפסח ואעפ"י שכתוב עליו לאוכלי קטניות ניתן להתעלם מכך ולקנות אותו**.

לציטין

² וכך פוסק הרב יעקב אריאל שליט"א.

זכינו לשפע מוצרים כמו קטשופ, אבקות מרק, נשנושים וכיו"ב ללא חשש קטניות ושמן קטניות. ויש כמעט לכל דבר תחליף. **אם נגרם צער גדול ומעוניינים במוצר שאינו קטניות אבל מכיל שמן קטניות ניתן לקנותו לפסח והסיבה לכך, שיש פוסקים שמקילים בתערובת קטניות ובמיוחד, שמדובר במרכיב משני ביותר ובמיוחד שהייצור שלו היה לפני הפסח.**³

קינואה

מקור צמח הקינואה בארצות דרום אמריקה. הצמח חד-שנתי (משפחת הסלקיים) ומגיע לגובה ארבעה מטרים, וגדל בעיקר בהרי האנדים. בארצות גידולו הוא נאכל גם כירק לסלט ירקות. מחוץ לארצות גידולו הוא מופר בעיקר בזכות זרעיו, **שההרכב התזונתי שבהם נחשב למזין ביותר**. הזרע ניתן להיאכל בבישול או בטחינה לקמח או בהפקה לשמן. שאלת הקינואה דומה לשאלת הבוטנים. מצד אחד, זרעו נאכל ומצד שני לא ידעו על קיומו בעבר ולא נכלל במנהג. לכן דווקא משום שלא הייתה מסורת לאסור את הקינואה ובשל יתרונותיו הרבים כמאכל משביע ניתן להקל ולהתיר. **למעשה ניתן להקל ולאפשר למי שזה מזונו** ובתנאי שיבררו היטב את הגרעינים כי יתכן מאד שמעורב בקינואה מין דגן מפאת האריזה.

קטניות ירוקות

כל קטנית שהיא בשרביט (תרמיל) מוגדרת כירק ולא כקטנית. הרב דב ליאור סבור לגבי שעועית ירוקה בתרמילים, ופול בתרמילים, שמותר לאוכלם בפסח, מפני שבאופן זה הם נחשבים ירק ולא קטניות, ומלכתחילה לא נהגו לאוסרם, וכל החששות שנזכרו בטעם המנהג לא קיימים לגביהם.

קטניות לילדים

למנהג אשכנז, יש לאסור על הילדים לאכול קטניות בפסח. בחופשה רבים מן הילדים נכנסים לצרכנייה וקונים לעצמם ממתקים. לכן, חשוב מאוד להסביר להם שלא יקנו מוצרים המכילים קטניות. בשוק ניתן למצוא מגוון רחב של ממתקים, מעדנים וגלידות שאינם מכילים קטניות.

מזון לתינוקות קורנפלור/ סימילאק

תינוקות יכולים לאכול אורז (קורנפלור) ישנם תינוקות שאוכלים סימילאק ומותר להם לאכול את המוצרים: סדרת אדבנס (שלב 1,2,3), סדרת טופ (שלב 1,2,3) - באריזות 400 גר' ואריזות חסכון 900 גר'.

³ יש הסוברים שקטניות שהתערבו מותרים. לא שייך כאן מבטל איסור לכתחילה, שכן המפעל שייצר לא התכוון לבטל את הקטניות האסורות אלא התכוון לייצר עבור עדות המזרח וממילא לאחר שהתערבו הותרו לבני אשכנז

תרופות או מזון מיוחד לחולה

חולה יכול לאכול קטניות או תרופות, שעשויות מעמילן תירס. מי שזקוק לאכול קטניות כדרך קבע במהלך הפסח עדיף לאוכלם בכלים נפרדים.

מצה עשירה

מצה עשירה הינו מאכל המיוצר מקמח של אחד מחמשת מיני דגן באופן דומה למצה, אולם במקום ללוש את הקמח במים הוא נלוש בימי פירות דהיינו מיצי פירות, כולל שמן, חלב, דבש, ביצים ויין. להלכה מצה עשירה אינה כשרה למצוות אכילת מצה בליל הסדר שכן אינה נחשבת כלחם עוני (מצה עשירה). מצה עשירה זו דומה במראיתה למצה רגילה. יש מנהגים חלוקים לגבי אכילת מצה עשירה בכלל ימי חג הפסח. **בקרוב האשכנזים לא אוכלים מצה עשירה בפסח אלא במידת הצורך לזקן או חולה לעומת זאת, הספרדים נוהגים להתיר אכילת מצה עשירה בפסח.** לכן שימו לב בשעת הקניה אם קונים מצה עשירה או מצה רגילה.

עוגיות מצה עשירה (פפושדו)

עוגיות מקמח, שנילושו ביין או מי פירות כגון: **עוגיות פפושדו**. על אף שיש שהתירו אותן לעדות המזרח רבים מן הפוסקים אסרו לאכול מעוגיות אלו אפילו למנהג עדות המזרח. הסיבה לכך שיש צורך להקפיד שהלישה תהיה במי פרות ללא מים. דהיינו, המסורת שהיתה לחז"ל שמי פרות (מיץ טבעי ללא מים) אינו מחמיץ ולכן אין צורך באפייה תוך 18 דקות. לשיטתם, אם יוסיפו מים לאותם מי פרות הרי שיש חשש חמוץ, שכן החברה לא מקפידה על אפייה בתוך 18 דק. במציאות התעשייתית יש קושי להבטיח שלא ייכנסו מים למערכת ולכן יש לחשוש לחמץ. כאמור המחלוקת היא קוטבית אלו טוענים, שהיא כשרה לעדות המזרח ואלו טוענים שיש בהן חשש חמץ. והואיל ולא מדובר במאכל חיוני ראוי לכולם להימנע מלקנות עוגיות אלו לפסח. (עוגיות אלו ניתן לאכול לפני פסח בו בזמן שמנקים את הבית מחמץ וכן ניתן כמובן לשמור אותם בארון סגור עד לאחר הפסח)

החזקת קטניות בבית בפסח

אין איסור של "בל יראה ובל ימצא" בקטניות בפסח ולכן לא צריך ולא ראוי למכרם. אסור להתייחס לקטניות כחמץ, שכן קהילות הנוהגים כמנהג עדות המזרח הנוהגים כמנהג השולחן ערוך אוכלים קטניות בפסח. כמו כן אין להחמיר בקטניות יותר מחמץ ולכן כל קטנית שלא באה במגע עם מים בשלב הייצור אינה אסורה.⁴

דין קטניות בתוך המשפחה

מצד אחד, כל ישראל חברים – ויעשו כולם אגודה אחת מאידך גיסא, כל עדה שומרת על מסורת אבותיה. כל משפחה הולכת לפי מנהג האב. ולכן אם האב הוא אשכנזי כל המשפחה מקפידה שלא לאכול קטניות. אם האב מעדות המזרח אין המשפחה צריכה להקפיד על איסור קטניות. (הוא הדין בהקשר למנהג 'שרויה'). וכן לאחר החתונה הולכים לפי מנהג הבעל בין לקולא בין לחומרא. בדרך כלל מי שמשנה את מנהגו נדרש לעשות התרת נדרים במקרה זה אין צורך בהתרת נדרים.

⁴ תשובתו המפורסמת של הרב קוק בנוגע לשמן שומשומין אורח משפט סימנים (קט – קיב)

תבונה ושיקול דעת - כלים שבישלו בהם קטניות

פסח הוא זמן שבו מתארחים אצל משפחה וחברים. מן הסתם, בכל משפחה יש המקפידים יותר, ויש המקפידים פחות. זו הזדמנות להפעיל שיקול דעת ותבונה. המחמירים צריכים להיזהר מסיטואציות מביכות ומעליבות, והמקלים נדרשים להתחשב ברגשותיהם ומנהגיהם של המחמירים. סוגיית הקטניות היא מאוד משמעותית בהקשר זה, אבל גם לה יש פתרון. **להלכה, מי שנוהג איסור קטניות מותר לו לאכול בסירים, שבושלו בהם קטניות ובמיוחד, שעברו 24 שעות מבישול הקטניות.**⁵ קל וחומר, שמותר בכלי סעודה (צלחות, כוסות). וכן אם המארח עירבב במאכלים קטניות והם אינם ניכרים מותר לאשכנזי לאוכלם. בנושא זה אני משאיר את שיקול הדעת למארחים והאורחים. תעשיות מזון רבות מתחשבות בגזירת קטניות וגם בשנה זו ישנם מוצרים רבים ומגוונים, שאינם מכילים קטניות.

מצה שרויה

אחד המנהגים הידועים שנפוצים בקרב קהילות החסידיות מישראל, הוא הזהירות שלא לאכול מצה 'שרויה' ('געבראקס') בפסח. מצה זו נאפתה כל צורכה והשרו אותה במים בפסח, והנה מדינא דגמרא ודאי אין כל איסור בדבר, ואדרבה מפורש בגמרא פסחים (לט ע"ב) שמותר. זאת ועוד, מעיקר הדין מותר לצאת ידי חובה במצה שרויה. המחמירים הסבירו שחוששים שמא המצה לא נילושה יפה ונשאר מעט קמח שלא נאפה והשרייה במים תביא לחמוץ. מאידך הגר"א לא קבל את החומרה הזו והתיר מאכלים ותבשילים העשויים מקמח מצה ["קניידלאך"]. זו מחלוקת שנשארה בין החסידים לבין המתנגדים. כיום יש המבקשים לשנות את מנהג אבותם משום שהתנורים טובים והאפייה מתבצעת כתיקונה. ניתן לשנות את המנהג כל זמן שלא פוגעים בכבוד ההורים על ידי התרת נדרים.

מצה שמורה לכל הפסח

משלב הקצירה הכל מושגח ונעשה לשם המצוה. הפסקת העבודה תוך 18 דקות והשבתת כל הכלים המכונות, לשם ניקויין. מנקים את המיקסר המערבל, משטח הבצק, מסלול הרידוד, משטח חלוקת המצות, הרשת המחוררת שלא יתפחו ויחמיצו, הגלגליות המניעות את המכונות. את כל אלה יש למרק ולצחצח ולבדוק היטב במשך דקות ארוכות ויקרות כשהתנור ממשיך לפעול. לעומת מצות רגילות שלא מנקים כל 18 דקי' ולכן קיים פער משמעותי במחיר. במצות רגילות אנו סומכים על ביטול במידה ונשארו שאריות. כמובן שאין להטיל ספק בכשרותן **אולם מן הראוי לאכול מצות שמורות לכל הפסח.**

נקודה נוספת לשיקול דעת לא מצד ההלכה אבל לרבים היא חשובה, שמצה שמורה מקמח מלא ורגילות בדרך כלל מקמח לבן רגיל.

⁵ כף החיים תנ"ג ס"ק כ"ז.

הערה: המוצרים בצרכניה מסודרים במדפים מתאימים. הופרדו המוצרים המכילים קטניות ממוצרים שאינם מכילים קטניות. מכל מקום, יש לבדוק כל מוצר לגופו. ישנם מוצרים במיוחד במיני מאפה ומתיקה, שכתוב עליהם "כשר לפסח ללא קטניות" או "כשר לפסח לאוכלי קטניות". מוצרי חלב – חלק מהמעדנים מכילים קטניות שימו לב! תנובה – אם כתוב כשר לפסח פרושו: המוצר אינו מכיל קטניות. שטראוס - כותבים על כל מוצר אם מכיל קטניות או לא. בדרך כלל ניתן למצוא מעדנים ללא קטניות יותר במוצרי תנובה. בכל מקרה אחריות הבדיקה מוטלת על הקונה.

ניקוי הבית

בימים אלו אנו עסוקים בניקיונות הבית. אין חידוש בכך שאבק אינו חמץ. כמו כן על חמץ ששיעורו פחות מכזית (27 גר'), אין עוברים על 'בל יראה ובל ימצא' (שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סי' קמה). פירושו, שאם נותרה חתיכה קטנה של לחם וקל וחומר פירורים אין בהם איסור של בל יראה ובל ימצא. הואיל ואינם חשובים הם בטלים מאליהם. לכן סביר להניח, שבחדרים אין חתיכות גדולות של חמץ, אלא אם כן ילד טייל עם כריך או ביסקוויטים ופיזר. **אם זה חדר שלא מכניסים לתוכו אוכל - אין צורך לנקות ולבדוק אותו.**

ניקוי ספרים - תמיד טוב לרענן את הספרים מאבק ללא קשר לפסח. **אולם מבחינה הלכתית אין צורך לנקות את הספרים ולבדוק חמץ.** הדברים אמורים גם על ספרים שלומדים בהם בשולחן שבת או זמירונים וברכונים וסביר להניח שהם מלוכלכים מחמץ. רצוי להשתמש בברכונים שלא באו במגע עם חמץ.

מזון לדגים מזון הנמכר עבור דגי נוי הוא פגום מאד בטעמו, ואינו ראוי למאכל אדם כלל ועיקר, וגם אינו עשוי כולו מחמץ, רק מעורב בו חמץ, והחמץ אינו ניכר בעין, לפיכך, הוא אינו אסור בהנאה, ומותר לתת אותו לפני דגי הנוי שיאכלו ממנו⁶.

מזון לכלבים - מזון הכלבים שונה ממזון לדגים. בשעת הדחק הוא יכול להיות ראוי למאכל אדם. לכן עדיף למצוא מזון כשר לכלבים. במידה ואין להשיג או כאשר ישנה בעיה מיוחדת ניתן להקל ולהשתמש במזון הכלבים הרגיל אף שהתערובת מכילה חמץ.

מוצרי ניקוי קוסמטיקה ותרופות בפסח

כל אחד מחמשת מיני דגן שעבר תהליך כימי לפני פסח וכתוצאה מכך אינו ראוי למאכל כלב אינו נחשב חמץ⁷. לכן, אין צורך למכור אותו. החומרים הללו מותרים בהנאה בתנאים מסוימים⁸. לכן **כל מוצר ניקוי או קוסמטיקה שאינו בא במגע עם הפה אינו צריך מעיקר הדין כשרות מיוחדת לפסח. ובכל זאת, הואיל וקיים מגוון רחב של מוצרים כשרים אצין במה כדאי או צריך הכשר לפסח.**

⁶ שולחן ערוך תמב, ד ובמשנה ברורה

⁷ שולחן ערוך אורח חיים תמ"ב, ב

⁸ שולחן ערוך אורח חיים תמ"ב, י.

בדרך כלל אין נוכחות חמץ במוצרים אלו אולם פעמים שבחלק מהמוצרים יהיה אלכוהול שעשוי מחיטה.

חומרי ניקוי

חומרי ניקוי לבית ומטהרי האוויר - מותרים בשימוש ואין צורך בכשרות לפסח. כשרות לפסח על חומרים אלו הם גימיק שיווקי בלבד.
סבונים ושמפו - מעיקר הדין אין צורך בכשרות מיוחדת לסבונים.⁹ בשוק יש מגוון סבונים כשרים לפסח ולכן **עדיף** שיהיה סבון כשר לפסח ובמיוחד הסבון הנוזלי ומרכז שיער.¹⁰
חומרים ל"מדיחי כלים" אין צורך בכשרות מיוחדת לפסח.

מוצרי קוסמטיקה

משחות שתפקידן לשמור על העור **ראוי** שתהיינה כשרות לפסח. כאשר יש צורך דווקא במשחה מסוימת לטיפול בבעיית עור **מוותר לכתחילה להשתמש בה בפסח אפילו שאחד ממרכיביה הוא מחמץ**.¹¹

'**אודם**' – **יש לו טעם וחייב להיות כשר לפסח**. 'פודרה' - אין צורך בכשרות מיוחדת לפסח.
בשמים (ספריי, דיאודורנט) שנותנים על הגוף לתענוג וריח אין צורך בכשרות מיוחדת לפסח.

מבשם אויר אינו צריך כשרות.

ווזלין (ללא טעם) - אין צורך בכשרות מיוחדת לפסח.

משחת שיניים מי פה – הואיל ומשחה זו נכנסת לפה **צריכה** שתהיה כשרה לפסח.

תרופות לפסח

ישנן תרופות שיש בהן עמילן המופק מחיטה. ולכן ראוי ורצוי לבדוק את כשרות התרופות. קופת חולים מוציאה מדי שנה חוברת, המפרטת את התרופות הכשרות לפסח. לפני רכישת התרופות יש לשים לב לכשרותם. תרופות המכילות עמילן של קטניות מותרות לשימוש. מי שזקוק לתרופות, המכילות חמץ גמור צריך לשאול ולהתייעץ אם מותר לו ליטול תרופות אלו. **כאשר הימנעות מהמשך טיפול תרופתי עלולה להביא לסכנה, חייבים להמשיך בטיפול התרופתי גם אם התרופות מכילות חמץ גמור**. אם לא נשקפת סכנה יש לדון כל מקרה לגופו. תרופות שאין להן טעם ואף טעמן מר מותרים לשימוש לחולה השוכב במיטתו שאינו חש בטוב גם אם לא נשקפת סכנה לחייו. אבל בודאי שעדיף למצוא עבורו תרופה שאינה מכילה עמילן מחמץ.
למידע על כשרות תרופות ניתן למצוא באתר.

⁹ פוסקים אחדים סברו שלסיכה מעמד מיוחד ובלשון ההלכה 'סיכה כשתייה'. אולם חלקם הגדול סבר שהאיסור הוא רק ביום הכיפורים ועוד, כאשר הטעם פגום אין אומרים סכיה כשתייה. שו"ת יחווה דעת,

חלק ד סי' מג; שו"ת אור לציון, ח"ג פ"ח ה"ו, ו

¹⁰ שו"ת "אגרות משה" חלק ג' סימן ס"ב.

¹¹ אגרות משה, שם.

מכירת חמץ

מכירת חמץ מהווה חלק חשוב בהכנות לקראת הפסח. מקום רחב הוקדש לה בספרות ההלכתית. מכירה זו עברה גלגולים הסטוריים שונים. ואכן, קיים פער גדול בין המכירה, שנהגה בתקופת התנאים לזו שנוהגת היום. הצורך במכירת חמץ הוא ברור, שכן יהודי המחזיק ברשותו חמץ רב, מעוניין לסלק החמץ מרשותו כדי לא לעבור על איסור "בל יראה ובל ימצא".

בעבר, כל יהודי מכר באופן אישי את חמצו לגוי. מכירה כזו מתועדת במקורות התנאים כאשר את הדוגמא הבולטת אנו מוצאים בתוספתא:¹²

ישראל ונכרי שהיו מפליגים בספינה, וחמץ ביד ישראל, הרי זה מוכרו לנכרי או נותנו

במתנה וחוזר ולוקח ממנו לאחר הפסח **ובלבד שיתן לו במתנה גמורה.**¹

מלשון התוספתא מפורש, שמדובר באירוע מקרי. יהודי וגוי מפליגים יחדיו, היהודי נזכר בחמץ שברשותו ומוכרו לגוי. במקרה המתואר, הקניין התבצע בין שני צדדים באופן ישיר.

מכירה פשוטה וממשית, שנעשתה בתקופת חז"ל, התגבשה במרוצת הדורות כמכירה פורמאלית של חמץ. במכירה הנהוגה כיום, אנו מוצאים שני הבדלים מרכזיים:

1. אין אנו מוציאים את החמץ מהבית אלא, החמץ נשאר באחת מפינות הבית. ובשעת המכירה אנו מגדירים את מקומו.
2. מכירת החמץ אינה מתבצעת באופן ישיר בין היהודי לגוי.¹³ בעלי הבתים ממנים את הרבנים להיות שליחים למכור את החמץ לגוי. המינוי נעשה על ידי חתימה על שטר הרשאה.

מכירת חמץ התקבלה בכל תפוצות ישראל. המכירה הנוהגת כיום רחוקה מהמציאות המתוארת בתוספתא ולכן היא דורשת יותר כוונה ומחשבה. **מכירת חמץ היא אינה האופציה המובחרת לסילוק החמץ מהבית. כל אחד צריך לתכנן מראש, שלא יהיה חמץ ברשותו. כדאי לתכנן בהתאם את הכמויות הדרושות לאכילה עד פסח. ניתן למסור את החמץ לגויים הנמצאים בסביבתנו הקרובה. צריך להשאיר חמץ גם למצוות ביעור.**

כמובן, שמוסדות גדולים או בעלי עסקים שונים שברשותם כמות רבה של חמץ סומכים על מכירת החמץ הנוהגת כיום, המתבצעת בהסכמתם של פוסקי הדורות האחרונים. מכירת חמץ ממשפחות (ולא ממפעלי מזון) צריכה להיעשות לפי הכללים הבאים:

1. כאשר יש מבצעים והנחות למוצרי חמץ לפני פסח **אסור** לקנות חמץ גמור לפני פסח **כדי למכור אותו במכירת חמץ הנהוגה כיום.**
2. **מותר למכור חמץ גמור** כגון: משקאות חריפים חמץ וכו'. **אולם המנהג להחמיר ולהימנע מלסמוך על המכירה על כמות חמץ קטנה שאינה משמעותית.** כלומר, מי שיש ברשותו עוגיות או מציות, בייגלה וכדומה ישתדל לאכלם עד פסח, או לתת לגוי, או לשרוף בביעור חמץ (ואין זה מוגדר 'בל תשחית'). **כאשר ישנן חבילות סגורות של חמץ אפשר להביאן לגמ"ח חמץ, שיימכר במרוכז ויחולק לעניים לאחר פסח.**

¹² תוספתא פסחים פרק ב'.

¹³ "שדי חמד" חלק ח' סימן ח' כותב שאנשים לא עשו את הקניין כהלכה. הוחלט לבצע מכירה כללית, על ידי בית דין כדי למנוע ממכשול.

3. אין איסור של בל יראה ובל ימצא על קטניות. לכן, למנהג אשכנז אין צורך למכור קטניות. וכן, תרופות כמו כדורים, משחות וכיו"ב אין צריך למכרם. לכן אין כל צורך לרשום את האריזות בשטר המכירה. (לגבי תרופות שראויות לאכילה בסעיף הבא).
4. מכירת חמץ מועילה לכתחילה לכל המוצרים, שאדם מסופק ביחס לכשרותם לפסח. פעמים, שישנם מוצרים שעשויים מעמילן של חמץ או כל חומר אחר, שאדם אינו מודע להם. ולכן מוצרים המכילים עמילן (שלא ידוע מקורו והרכבו) כדאי למכור. כמו כן, המכירה מועילה לתרופות כמו כדורי מציצה או סירופ, שיש בהם טעם, אבל קיים ספק בכשרותם. מי שיש לו מוצרים השייכים לקטגוריה זו יעשה מכירת חמץ.¹⁴ יש לרכז את כל המוצרים, שנכללים בהגדרה של 'ספק חמץ' למקום אחד ולמכור אותם.
5. מי שאין לו מוצרים שבסעיף 4 ומכלה את חמצו בדרכים המפורטות בסעיף 2 אין לו כל צורך למכור חמץ. ואסור לחתום בשטר ההרשאה אם אין מה למכור שבכך מראה שהמכירה אינה אמיתית.¹⁵
6. מילוי הפרטים בשטר המכירה יהיה מדויק. חייבים לפרט את המצרכים ובמיוחד את המקומות בהם מונחים אותם מוצרים. יש לציין את השם והכתובת בכתב ברור. הקפדה על מילוי השטר מעידה על רצינות המכירה.
7. מי שאינו יכול למכור ימנה את אשתו וילדיו (מעל גיל בר מצווה) שימכרו עבורו.
8. במהלך הפסח לא פותחים את הארונות שבהם אנו מרכזים את החמץ.

יש לזכור שלא מוכרים כלים וגם לא את הבית אלא אנו משכירים את המקום לגוי. לסיכום, מכירת חמץ אינה טקס דתי. המכירה היא כלי שבאמצעותו אנו נמנעים מלעבור על איסור בל יראה ובל ימצא. המכירה עברה שינויים רבים מתקופת התלמוד ולכן, כאשר משתמשים באמצעי זה יש צורך לעשות זאת בשלמות ובגמירות דעת. בשעת מכירת חמץ יש לעשות "מעשה קניין" בפני או בפני נציג ועדת דת ולמנות אותנו כשליחים להעברת החמץ לרבנות. בשלב הבא הרבנות תמכור את החמץ לגוי.

כריות חימום

כריות עשויות בד כותנה במילוי תערובת דגנים, החיטה אינה עוברת כל תהליך כימי. לפני המילוי היא עוברת תהליך טבעי של ניפוי וניקוי במפוח אוויר. לאחר חימום במיקרוגל, החיטה למעשה מעוקרת ואינה מתאימה יותר למאכל, לזריעה ונביטה. מצד אחד יתכן שהחיטה אינה פסולה מאכילת כלב ותהיה מוגדרת חמץ ומצד שני כל אדם ביטל את החמץ המצוי בכרית מהגדרת אוכל. ולכן אין צורך למכור את הכרית הזו במכירת החמץ משום שלא עוברים עליו באיסור בל יראה ובל ימצא. מצד שני, אין להשתמש בו במהלך הפסח אלא אם כן מדובר באנשים זקנים ותשושים יש מקום להקל עבורם ולהתיר את השימוש.

בר בצק (פלסטלינה)

¹⁴ סדור פסח כהלכתו פרק י"א סעיף ה'.

¹⁵ "ועלהו לא יבול" מהנהגותיו של הרב שלמה זלמן עמי קס"ו.

בר בצק נעשה מקמח ומים וחומרים נוספים והוא מספיק להחמיץ, ראוי לכלול אותו במכירת החמץ שכן ראוי הוא למאכל כלב. בכל מקרה אין להשתמש בו במהלך פסח.

מועד מכירת החמץ בבית הכנסת

יום שני י' ניסן לאחר תפילת ערבית (חצי שעה)
יום שלישי י"א ניסן לאחר תפילת ערבית (חצי שעה)
יום רביעי – יב ניסן לאחר תפילת ערבית (שעה)

כלים שלא ניתן להכשירם

- (א) כלי חרס או פורצלן לא ניתן להכשירם¹⁶.
(ב) לפי המסורת האשכנזית אין להכשיר אפילו ע"י הגעלה את הכלים הבאים¹⁷:
כלי לישה של עוגות, נפה, מגרדת.
כיצד לנהוג בכלים אלה? יש לנקות כלים אלו מכל חמץ, שדבוק בהם ולהצניע אותם בארון מיוחד. טוב לרשום על דלת הארון - חמץ. וכן יש לנהוג ביחס לכלי החמץ שאין אנו מכשירים.
כלי פלסטיק - יש הנמנעים מלהכשירם¹⁸ אולם רוב הפוסקים התירו. ולכן מי שיש לו כלי פלסטיק וזקוק להם בפסח יכשיר את הכלים כל כלי לפי המפורט לקמן.

כלי אפיה וטיגון

תבניות אפיה - טעונות ליבון חמור היינו כשיעור "שיהיו ניצוצות ניתזים מהן". תבניות אלו קשה מאוד להכשירן ולכן יש לקנות לפסח תבניות חדשות.
סירי אפיה, סיר פלא - אין להכשירם לפסח.

מחבתות לטיגון

1. **מחבת טפלון** – בדרך כלל הטיגון במהלך השנה הוא עם מעט שמן לא מכשירים לפסח מכיוון שהן זקוקות לליבון חמור וזה עלול לקלקל אותן.¹⁹
2. **מחבת שמטגנים בה בשמן** - מנהג אשכנזים - יש ללבן ליבון קל. מנהג עדות המזרח – הגעלה בכלי ראשון²⁰.

סירי בישול ומכסיהם - טעונים הגעלה במים רותחים²¹, במידה ויש לסיר ידיות המחוברות בהברגה יש להסירם לפני ההגעלה ולהכשירם יחד עם הכלי.

¹⁶ שולחן ערוך תנ"ב, א'.

¹⁷ רמ"א תנ"א סעיפים י"ז – י"ח משנה ברורה ס"ק ק'.

¹⁸ שו"ת אגרות משה אורח חיים א, צב

¹⁹ שו"ת "יסודי ישורון" חלק ו' עמ' קנ"ב.

²⁰ שולחן ערוך תנ"א סעיף י"א רמ"א שם, משנה ברורה ס"ק ס"ז.

סירי חמין - סיר המיוחד לחמין בשבת וברוב המקרים האוכל נשרף בכלי, מכשירו **בליבון קל**. אם לא ניתן ללבן עדיף להשתמש בסירים מיוחדים לפסח²².

סירי לחץ - מי שמעוניין להכשיר יפרק את חלקיו השונים של סיר הלחץ, וינקה אותם היטב ויגעילם. בסירי לחץ הישנים שיש בהם גומי יש צורך להחליף את הגומי. מפאת הקושי והמורכבות רצוי להימנע מהכשרת סירי לחץ לפסח.

סיר אמיל (enamel) נוצר מהתכת אבקת זכוכית על שכבת מצע (כגון מתכת, זכוכית, קרמיקה, או אבן) על ידי אפייה. בגלל מרכיב הזכוכית ראוי להגעילו שלוש פעמים במים.

מצקת - הואיל ותפקידה להוציא מכלי ראשון לתוך הצלחת צריכה הגעלה.

סכו"ם - כפות ומזלגות - הגעלה בכלי ראשון²³.

סכינים - סכין שלפעמים חותכים באמצעותו מאכלים שצולים על האש צריך ליבון קל.

סכין המיועדת לאכילה או לחיתוך ירקות - הגעלה²⁴.

צלחות וכוסות מזכוכית

הקדמה

ביחס לכלי זכוכית יש מחלוקת קוטבית. לדעת רבנו תם וראשוני ספרד הזכוכית חלקה ואינה בולעת אפילו אם היו בה מאכלים רותחים וכך פוסק השולחן ערוך. לדעת המרדכי ותרומת הדשן דין זכוכית ככלי חרס שלא מועיל הכשר וטעמם כלי זכוכית נעשה מחול בדיוק כפי שמייצרים כלי חרס. ולכן אין כל אפשרות להכשירם וכך פסק הרמ"א.

הלכה למעשה

כלי זכוכית המיועדים למאכלים או משקים חמים:

מנהג עדות המזרח: שטיפה במים וסבון. **מנהג אשכנז:**²⁵ לא נהגו להכשיר.

כלי זכוכית המיועדים למאכלים ושתיה קרה ולפעמים משתמשים בהם בחם:

מנהג עדות המזרח - שטיפה במים וסבון. מנהג אשכנז - הגעלה או שריה שלושה ימים במים וכל 24 שעות להחליף את המים.

כיום הכוסות זולים ומצויים מומלץ לקנות סט לפסח.

כלי דורלקס או פיירקס – כלי בישול או כלים שרגילים להניח על האש יכול להגעילם שלוש

פעמים במים רותחים.²⁶ אם כלים אלה אינם באים במגע עם האש דינם ככלי זכוכית.

כלי קורל - כלי שמורכב מזכוכית וגם אמיל (חול, חרס). הואיל ויש בו תערובת של חרס נהגו

שלא להכשירו. במקום צורך ניתן להכשירו ככלי דורלקס בהגעלה שלש פעמים.

²¹ שולחן ערוך תנ"א, ה.

²² סברה, אין לחלק בין הסירים הללו לבין דין מחבת.

²³ שולחן ערוך תנ"א, ג. אם אנו יודעים בוודאות שכלים אלו באו במגע רק במאכלים קרים ולא נגעו כלל

במאכל חם ניתן להסתפק בשטיפה במים וסבון.

²⁴ אם בודאות השתמשו בה רק בצונן ולא נגעה כלל וכלל בדברים חמים מספיק שטיפה.

²⁵ רמ"א סימן תנ"א סעיף כ"ו ובמשנה ברורה ס"ק קנ"ד.

²⁶ שו"ת ציץ אליעזר חלק ח' סימן כ"א, ישכיל עבדי חלק ד' סימן י"ג.

הכשרת המטבח

שולחן האוכל - ניקוי יסודי, ולאחר מכן עירווי מים רותחים על גבי השולחן והמנהג לפרוס מפה. בשולחנות עץ או בשולחנות אחרים שלא ניתן לבצע עירווי, יש להסתפק בהנחת מפה קבועה על גבי השולחן. ²⁷ (לא לשכוח לנקות את השולחנות שבגינות).

מגשי הגשה - הגעלה או להניח עליהם ציפוי.

שיש

שיש 'קיסר' עמיד בפני חום ואינו מושפע מטמפרטורות נמוכות, אך יחד עם זאת משטח אבן קיסר עשוי להיפגע כאשר משנים את הטמפרטורה באופן קיצוני. לפיכך, נמנעים מלהניח סירים או מחבתות חמות ישירות על המשטח. אין צורך לכסות ויש להסתפק רק בעירווי מים חמים.

שיש גרניט שחצוב מאבן או שיש חברון ומניחים עליו סירים חמים מכשירים בעירווי וראוי לצפות בנייר כסף או שעוונית.

משטח נירוסטה – עירווי של מים חמים על המשטח עצמו או ציפוי המשטח.

כיורים

כיוור עשוי מחרס – לא ניתן להכשירו לכן מנקים ומניחים חוצץ בין הכלים לכיוור כגון: להניח ארגז פלסטיק בתוך הכיוור, כדי למנוע מגע בין הכיוור לכלי הפסח

כיוור עשוי גרניט – עירווי מים חמים על הכיוור ודפנותיו אין צורך בחוצץ

כיוור לנטילת ידיים – אין צורך בהכשר.

כלי לנטילת ידיים (נטלה) - רחיצה פנימית וחיצונית במים וסבון.

מייבש כלים - לרחוץ היטב במים וסבון.

ארונות מטבח, מקרר, מקפיא – מנקים את המדפים היטב. יש המקפידים (חומרה) לצפות את המדפים בנייר.

כיריים של גז

1. החצובות (הברזלים שעליהם אנו מניחים את הכלי) והמבערים יש להשרות בחומר חריף. לאחר מכן יש ללבוש את החצובות ליבון קל²⁸ מי שחושש לקלקול החצובה מחמת הליבון יכול להסתפק ולעטוף אותה בנייר כסף.

2. מלבנים את המבער ע"י הדלקה עצמית (כחצי שעה).²⁹ המשטחים שמתחת לחצובה אינם זקוקים להכשרה מיוחדת ודי לנקותם. אם במהלך הפסח נופל מאכל על המשטח אין לאוכלו

כיריים קרמיות (הלוגן)

בעוד שבכיריים רגילות הדלקה העצמית של האש מכשירה הרי שבכיריים קרמיות אין זה מועיל. כיריים קרמיות אינן מתכתיות, אלא ספק 'כלי אבן', 'כלי אדמה' או זכוכית, וחומרים אלו אינם מתלבנים. הכיריים מורכבים מגופי חימום חשמליים בעלי הספק גבוה היצוקים ממש בתוך ה'שישי' דמוי זכוכית. לכן יש לנקות היטב לפני פסח, לעשות הפעלה עצמית (ליבון) ולאחר מכן לערות מים רותחים מכד חשמלי מיד לאחר רתיחתו על המשטחים שמסביב גופי החימום. הערה:

²⁷ שולחן ערוך תנ"א, כ.

²⁸ רמ"א תנ"א, ד ובמשנה ברורה ס"ק ל"ד.

²⁹ יסודי ישורון חלק ו' עמוד קס"א.

אם ידוע שהנחת נייר אלומיניום אינו גורם לשריטות ומקלקל, בוודאי שרצוי להניח תחת הסיר פיסת אלומיניום או חוצץ אחר כך שתהיה חציצה בין הכיריים לסיר.

פלטת של שבת – ניקוי יסודי של הפלטה. ואח"כ הפעלה למשך שעה. **רצוי** להניח נייר כסף על הפלטה.

מיקסר - ראוי שלא להשתמש בו בפסח משום שאבק הקמח חודר לחריצים שבראש המיקסר וקשה לנקותו.

בלנדר

1. פירוק החלקים וניקיונם, הסכינים טעונים הגעלה במים רותחים.
2. מיכל הבלנדר עצמו קשה להכשירו בגלל החריצים המרובים הקיימים בו ולכן יש להחליפו.

תנור אפיה

1. ניקוי יסודי ביותר ע"י חומרים חריפים.
  2. המתנה של 24 שעות.
  3. הפעלת התנור בחום מקסימלי למשך שעה.
- המלצה למכשירי התנורים: רצוי מאוד שמי שמכשיר את התנור יכסה בעת האפיה את התבנית בנייר כסף.**

מי שאינו מכשיר את התנור ויש לו טוסטר אובן מיוחד לפסח שבאמצעותו הוא אופה או מבשל יכול להסתפק בניקיון כללי של התנור מחמץ, אין צורך לטרוח בניקוי יסודי.

תנור אפיה - self cleaning - מי שיש ברשותו תנור עם אפשרות לניקוי עצמי המגיע לחום של 450-500 מעלות, יכול להכשיר **לכתחילה** תנור זה במצב של **self cleaning**. בתנורים אלו יש מצב של ליבון חמור וניתן לראות זאת בעיניים את אדמימותו של התנור בעת ההפעלה ואת השאריות שהוא מוריד לאחר ההפעלה.

רשתות התנור המיועדת להנחת תבניות - לא ניתן להשאיר את הרשתות שבתנור במצב הפעלה של **self cleaning** אפשר לנקות את התנור ולפני שמפעילים את המערכת של **self cleaning** לעשות הכשרה על החום הגבוה של התנור למשך חצי שעה **עם הרשתות**. לאחר מכן להוציא את הרשתות ולהפעיל את התנור בהכשרה עצמית של **self cleaning**. בכל מקרה ראוי להניח על הרשת נייר אלומיניום.

חשוב לציין מי שמכשיר תנור בחום של 450 מעלות שזה ליבון חמור לא צריך להמתין 24 שעות ואפילו לא לנקות את התנור שכן ממילא הכל נשרף ומתכלה

אין להכשיר תבניות ויש להשתמש בתבניות חדשות או חד פעמיות

הכשרת מנגל - סביר להניח שבאחת ההזדמנויות היה גם חימום בשר עם תיבול חמץ או שחימום פיתות ולכן, יש ללבן ליבון חמור (כלב גז) את הרשת או החצובה שמניחים עליו את האוכל אולם לא תמיד ניתן לנקותה היטב ורצוי שתהיה רשת מיוחדת לפסח.

מיקרוגל -מיקרוגל שיש בו השחמה דינו כתנור אפיה כמפורט לעיל.

מיקרוגל ללא השחמה נחלקו הפוסקים אם ניתן להכשירו, מי שמכשיר ינהג כדלקמן :

1. המתנה של 24 שעות. או אם שכחו להמתין אפשר גם בתוך 24 שעות על ידי הרתחת מים עם סבון כמפורט בסעיף 3.
2. ניקיון של כל הדפנות כולל דלת הכניסה העשויים זכוכית, ניקיון יסודי של הצירים.
3. הרתחת מים בכלי כשר למשך כ- 5 דק', לכן יש לדאוג לכלי בגודל הראוי כך שהמים יתאדו. לנגב את האדים.
4. יש להגעיל את מגש הזכוכית של המיקרוגל או להניח חוצץ על מגש הזכוכית

בכל מקרה כגיבוי עדיף לחמם את האוכל בכלי סגור.

מדיח כלים - מדיח כלים שצדדיו הפנימיים מפורצלין, אין להכשירו לפסח.

מדיחי כלים, שדפנותיהם עשויות מאלומיניום ניתן להכשירם באופן הבא :

1. ניקיון יסודי של המכונה ודפנותיה מכל לכלוך של חמץ. יש להקפיד לנקות את המסננת היטב בגלל שאריות של חמץ המצויים בתוכה.
2. אין להשתמש במדיח 24 שעות טרם ההכשרה.
3. הפעלת המדיח בדרגת חום מקסימלית עם מים וסבון.
4. במדיחי הכלים החדשים והמודרניים, אין צורך לקנות רשתות מיוחדות לפסח ויש לנהוג כדלקמן: א)רשתות משומשות והציפוי מתקלף צריכות הגעלה. ב) רשתות שהן במצב טוב, והן שלימות ללא פגם, ניתן להסתפק בהכשרתן על ידי הפעלת המדיח בדרגת חום הגבוהה ביותר.
5. ניתן להשתמש בטבליות המדיח הרגילות ללא הכשר מיוחד לפסח.

מיחם מים של שבת – מיחם משמש למים ואין בו חמץ ולכן מעיקר הדין אין צורך להכשירו אלא

מספיק לנקותו. כמו כן, המיחם מחובר לחשמל ויש לחשוש לסכנה. ולכן: אם לא בא המיחם במגע עם חמץ כגון שעומד בפינה מסודרת ורחוק מאוכל אין צורך להכשירו. אולם אם חוששים אנו שבא במגע עם חמץ ראוי להכשירו. יש למלא את המים עד המקום המותר ולעשות חימום עצמי לאחר שניקינו את הכלי מאבנית כמו כן, יש לפתוח את ברז המים של הדוד כדי שהמים יכשירו אף את דרך יציאת המים. מי שמכשיר ילבש כפפות וברגע שהמים עומדים גלוש יש לנתק מהחשמל.

אם נוהגים להניח חלה על מכסה של המיחם יש לעשות ליבון קל על המכסה עצמו. הואיל וליבון קל יכול לפגוע במכסה ראוי לקנות מיוחד לפסח.

קומקום חשמלי – למלא במים עד למקסימום ולהרתיח.

גביע כסף לקידוש – הגעלה למרות שבדרך כלל שימושו בצונן. שמא, נפלו פירורי לחם ונותר משקה חריף בגביע כך שהיתה כבישה ונבלע טעם בגביע.

בקבוקי תינוקות - בקבוקים שלמים **ללא חריצים** ניתן להגעילם, פיטמה רצוי להחליף.

מוצצים - רחיצה במים וסבון.

שיניים תותבות – יש לנקותן היטב ואין צורך בהגעלה. (רצוי להמתין 24 שעות בין אכילת חמץ לאכילת כשר לפסח).

תזכורת כללית: כל ההכשרות של תנורים, מדיחי כלים, סירים בהגעלה, מיחם מים יש להמתין 24 שעות לפני ההכשרה. במיחמים זה מסובך יותר ולכן יש לפגום את המים בסבון)

מפות שולחן - כיבוס המפה במים רותחים. כאשר הכיבוס אינו במים רותחים, יש להניח ניילון נוסף על המפה.

עגלת קניות – שטיפה חיצונית ופנימית.

הגעלת כלים – ליד המכבסה

יום רביעי יב ניסן
12:00- 9:00
18:00 – 16:00
יום חמישי יג ניסן 13:00- 9:00

טבילת כלים – תזכורת

מי שקונה כלים חדשים המיוצרים בחו"ל שלא ישכח לטבול את הכלים במקווה הכלים.

כלים חד פעמיים

כלים חד פעמיים העשויים מפלסטיק וכן ניירות סופגים ומגבות נייר אין צורך בכשרות מיוחדת לפסח. נייר אפייה וכוסות חד פעמיים לשתייה חמה העשויים מנייר עלול להיות עמילן חמץ כתוצאה מהיצור. למעשה, נראה שמעיקר הדין מותר להשתמש בכלים חד-פעמיים מקרטון ללא כשרות לפסח, כיוון שרוב המקרים העמילן שמשתמשים בו אינו מופק מחמץ וגם אם הוא הופק מחמץ - כיוון שאין דעתו כלל על העמילן, אין בזה איסור. עם זאת, משום חומרה של פסח **רצוי** לקנות בהכשר מיוחד לפסח.

בדיקת חמץ וביעורו (יום חמישי י"ג ניסן בלילה)

"אור ליד בודקים את החמץ" השנה כולנו, אי"ה, נבדוק את החמץ ביום חמישי בלילה לאחר צאת הכוכבים. ראוי ונכון לבדוק מיד עם צאת הכוכבים.

המקומות שיש לבדוק בהם חמץ

כל מקום שידוע לנו שהכניסו לשם חמץ חייב בבדיקה³⁰. סביר להניח שהוכנס חמץ לחדרי הבית השונים, מקום העבודה, מכונית, חצר הבית. מי שמאחסן במחסן שבחצירו רק כלים או חפצים ואינו מכניס לשם אוכל, אינו צריך לבדוק את המחסן. (כמו כן לא צריך לנקות שם). בדיקת חמץ

³⁰ שולחן ערוך (תל"ג,ג).

מתבצעת גם במקומות העבודה. אין להסתפק רק בניקיון עצמו, אלא יש להקפיד אף לבדוק חמץ בליל יד כפי שכל אחד מאתנו בודק בביתו. דבר זה דורש התארגנות עצמית בענפי העבודה השונים. כל אחד אחראי על בדיקת מקומו בבית הכנסת. הגבאים מופקדים על בדיקת חמץ כללית בבית הכנסת ובית המדרש³¹. יש לבדוק בגני ילדים, במועדונים של חברות הילדים, מועדון חיילים. כל מי שאחראי על מקומות אלו ידאג לבדיקת חמץ. ספרים אינם צריכים בדיקה ראוי לבדוק 'ברכונים' או סדורים שקיים חשש סביר שבאו במגע עם חמץ³². **דגש: בדיקה בניסים, בין צעצועי הילדים, ליד המחשב, תיקים ובמיוחד של הילדים.** חמץ שקבור עמוק במקום שאי אפשר להוציאו מבלי לפרק את הארון או מתחת למושבי המכונית אין צורך להתאמץ ולהוציא את החמץ.

כיצד עלינו לבדוק את החמץ?

מנהג קדום העובר במסורת הדורות לנקות היטב את הבית לפני בדיקת חמץ. יתכן ומנהג זה יצר נורמה שבדיקת חמץ נעשית בחטף שהרי לאחר ניקיון יסודי של הבית לא תתכן אפשרות שיהיה חמץ בתוך ביתנו³³. אולם מי שכוחו במותנו ראוי לעשות בדיקת חמץ יסודית עד כמה שאפשר בחדרי הבית השונים. לבדוק בארונות, ואף בכיסי הבגדים, מעילים, ובכל מקום שניתן לשער שקיים בו חמץ. רצוי ונכון לשתף כמה שיותר מבני הבית על מנת שכולם יהיו שותפים למצווה.

מנהג נוסף הקשור לבדיקה הוא להניח עשר חתיכות חמץ בחדרי הבית, היו שטענו שאין צורך הלכתי לעשות כן, ולכן כל אחד ינהג כמנהג אבותיו³⁴. מי שנוהג להניח חתיכות חמץ יקפיד **שתהיינה חתיכות קטנות, ויעטוף בנייר ויזכור וירשום את מקום הנחתם.**

הברכה על הבדיקה

לפני הבדיקה יש לברך "על ביעור חמץ" ויתחיל בבדיקה. אין להסיח דעתו מהבדיקה או לשוחח בדברים שאינם קשורים לבדיקה. צריך להתרכז בבדיקה עצמה ולדבר בעניינים הקשורים למעשה הבדיקה נכון לשתף את בני הבית ושכל אחד יבדוק את מקומו. **מי שבודק במקומות נוספים לאחר שסיים את הבדיקה בביתו אינו מברך פעם נוספת אלא יוצא ידי חובה בברכה הראשונה (ויכוון באותה ברכה על המקומות הנוספים) אין להפסיק בין הבדיקות אלא מיד לאחר הבדיקה בבית ילך ויבדוק בשאר מקומות על סמך הברכה הראשונה.**³⁵ נוהגים לבדוק לאור נר שעווה³⁶, במקומות שעלול להיגרם נזק כמו בדיקה בארונות בגדים וכיו"ב יש לבדוק בפנס³⁷. כמו כן, אם פתיחת האור בחדר תאפשר שדה ראייה רחב יותר יש להדליק את

³¹ שולחן ערוך (תל"ג, י') ומשנה ברורה ס"ק מ"ג "והשמשים אינם נוהרים לבדוק בלילה אלא מכבדים היטב ביום ולא יפה הם עושים ...".

³² החזון איש היה מחמיר לבדוק את ספריו "חזון איש" על אורח חיים (קט"ז ס"ק י"ח) ועיין "עלהו לא יבול" עמ' קס"ב.

³³ חכמת שלמה על שולחן ערוך (תל"ג, י"א).

³⁴ רמ"א תל"ב, ומשנה ברורה ס"ק י"ג שכותב שאעפ"י שיש אחרונים שחולקים טוב לשמור על המנהג.

³⁵ שולחן ערוך (תל"ב, ב) משנה ברורה ס"ק ז' בגלל שחובה על האדם לבדוק את כל מקומותיו אין ההליכה נחשבת להפסק.

³⁶ שולחן ערוך (תל"ג, א) ובמשנה ברורה ס"ק א'.

האור בנוסף לנר הדולק. שלב בדיקת חמץ הוא שלב שמזכיר לנו שעלינו להיות זהירים יותר ולשמור שהילדים הקטנים לא יטלטלו חמץ ממקום למקום.

אדם שנמצא בחו"ל לגבי החמץ בארץ

מי שנמצא בחו"ל יכול למנות שליח לבדוק את החמץ ולבערו. אולם בעל החמץ השוהה בחו"ל חייב לעשות את ביטול חמץ בעצמו. כאשר ישנם פערי שעות הרי שחייבים לעשות את ביטול חמץ לפי השעון במקום שבו נמצא החמץ. כגון: אם אדם נמצא בארה"ב והחמץ נמצא בישראל הרי שחייב לבטל את החמץ לפני זמן האיסור של החמץ לפי שעון ישראל אפילו שנמצא כעת בארה"ב ושם לא הגיע עדין סוף זמן ביעור חמץ. (מי שגר בחו"ל לא יכול למכור את החמץ שלו שנמצא בארץ ישראל מפאת פערי שעות בין ישראל לחו"ל כאשר יסתיים החג בישראל הוא עדיין יחוגג את פסח בארה"ב).

העוזבים את ביתם לכל הפסח

מי שנוסע לכל חג הפסח כגון: משפחות הנוסעות לבתי מלון, שעוזבים את בתיהם מבעוד מועד לפני הזמן הרשמי של בדיקת חמץ (יום ראשון בלילה) **בודקים חמץ בלילה האחרון שלפני נסיעתם ללא ברכה. אם הם עוזבים ביום ששי בבוקר (יד בבוקר) שיבדקו את הבית בברכה ביום חמישי בלילה. אין צורך להשקיע יתר על המידה בניקיון הבית אלא יש לסדר את הארונות לרכז את החמץ למכירה או שריפה ולארגן את מכירת החמץ כראוי, ומה שמיועד לשריפה לבצע ביום ששי (בעצמו או על ידי שליח) או לשרוף קודם לכן. לא לשכוח את ביטול חמץ ביום ששי לפני סוף זמן ביעור חמץ. גם אם אדם נמצא רחוק מביתו יכול לבטל את החמץ.**

בדיקה בבתי מלון

מי שמגיע לבית המלון לפני זמן בדיקת חמץ (לפני יום חמישי בלילה) צריך לעשות בדיקה בברכה בחדר שהוא שוכר. מי שמגיע בערב פסח (יום ששי בבוקר) ולא עשו בדיקת חמץ בחדר יעשה בדיקה בלי ברכה ויראה שאין חמץ בחדר (כולל במיני בר)

מה עושים לאחר הבדיקה?

החמץ שנמצא (כולל חתיכות הלחם המוצנעות) יש להניח בתוך שקית כדי שלא יתפזר בחדרי הבית. יש לבטל את החמץ שלא נמצא בבדיקה. בסידורים מודפס נוסח הביטול בארמית. אין להתייחס לביטול זה כעין תפילה, אלא אדם מחויב לבטל את החמץ בשפה הברורה לו משום שיש כאן חלות משפטית. להלן תרגומו לעברית:

כל חמץ ושאור שיש ברשותי שלא ראיתיו ושלא ביערתיו יהא מבוטל ויהא הפקר כעפר הארץ.

ביעור חמץ יום ששי בבקר

זמני הביעור

³⁷ הרב עובדיה יוסף (יחווה דעת חלק א' סימן ד') הרחיב ביחס לפנס ודעתו שלכתחילה יש לבדוק בנר ולכן במקום שיש בו ספק נזק יש לבדוק בפנס.

נהגו לבער עד לפני תחילת שעה שישית (שעות זמניות) את החמץ. הזמנים המדויקים מפורטים בהמשך.

אופן הביעור

אנו נוהגים לבער את החמץ ע"י שריפתו.³⁸ נבדוק שהחמץ נשרף היטב מבפנים.³⁹ מומלץ לחתוך לפרוסות קטנות כדי שיישרף כל החמץ, במידה והאש אינה שורפת את החמץ כולו יש לשפוך חומר שיפגום את החמץ. (כמדי שנה תהיה מדורה מרכזית שבאמצעותה נשרוף את החמץ. מדורה גדולה תשרוף את החמץ לחלוטין).

לאחר שריפת החמץ נבטל פעם נוספת⁴⁰, **הביטול נאמר לאחר שהחמץ נשרף ולכן יש להמתין מספר דקות שהחמץ ישרף.** מי שלא יהיה בביתו ימנה את אחד מבני הבית⁴¹ (מעל גיל בר/בת מצווה) שיבער את החמץ. השליחים יאמרו את נוסח הביטול בהתאם (כל חמץ שיש ברשות אבינו...), ובנוסף לכך בעל הבית יאמר את 'נוסח הביטול' במקום שהוא נמצא אפילו שאינו נוכח ליד שרפת החמץ. צריך להקפיד להבין את נוסח הביטול שנאמר בזמן הביעור. לכן מי שאינו מבין בארמית שיאמר בעברית כדלקמן:

"כל חמץ ושאור שקיים וישנו ברשותי שראיתיו ושלא ראיתיו שביערתיו אותו ושלא ביערתיו יהיה מבוטל ויהיה כעפר הארץ". וראוי לומר פעם נוספת כל חמץ ושאור שקיים ישנו ברשותי שראיתיו ושלא ראיתיו שביערתיו אותו ושלא ביערתיו יהיה הפקר".

גם מי שנוסע לחג ועזב את ביתו מוקדם חייב בביטול חמץ ויבטל במקום הימצאו - לא לשכוח!!! כמו כן נערים ונערות שנמצאים במהלך השנה בפנימיות ראוי שיעשו ביטול חמץ.

סוף זמן אכילת חמץ – 9.54
 סוף זמן ביעור חמץ – 11.15
 (יש לבטל את החמץ לפני סוף זמן ביעור)

עובדים זרים בפסח

במהלך השנים האחרונות מתרבים עובדים זרים במקומותינו ומן הראוי להקדיש מחשבה ולתת את ההדרכות הרלוונטיות. אין כל סיבה שלא נאפשר לגוי לנהוג עד כמה שאפשר לפי הרגליו ובודאי שאין צורך להעמיס עליו את כשרויות חג הפסח. יש הטועים וחושבים שבפסח אסור לנו לראות חמץ כלשון הפסוק: 'לא יראה לך חמץ בכל גבולך' אולם ההנחה הזו אינה נכונה. **לדעת כולם מותר לי לראות חמץ השייך לגוי ונמצא ברשותו של הגוי. (כגון: כניסה לביתם של גויים בעת שאוכלים ארוחה שיש בה חמץ)**

³⁸ שולחן ערוך תמ"ה, א והרמ"א מוסיף: "והמנהג לשורפו...".

³⁹ שולחן ערוך הרב קונטרס אחרון סעיף ד'.

⁴⁰ רמ"א שם.

⁴¹ לפי רוב השיטות אשה חייבת במצות "תשביתו" ספר החינוך מצוה ט', שאגת אריה סימן פ"ב שלא כדעת הפרי מגדים בפתיחה לדיני פסח אות ז'.

- א. **עובד זר הגר בחדר שלו בבית יהודי** – במקרה זה הגוי שוכר את החדר (או שזה מגולם כחלק מתנאי עבודתו) ואם הוא קנה חמץ ואוכל בחדרו אין בכך בעיה. לכן אעפ"י שקבל כסף מהיהודי או שקנה בצרכניה וחייב את חשבון המעסיק (היהודי) לפני פסח החמץ הוא בבעלות הגוי ומותר לו לאכול את החמץ בביתו של היהודי בחדר המיועד לו. לכן, כל חמץ שקנה הגוי בצרכניה יאחסן בחדר מגוריו הפרטי ולא בשטחי הבית האחרים לרבות מקרר. הסיבה להיתר היא משום, שבסיטואציה זו אין כל זיקה ממונית ליהודי בחמץ של הגוי. למעשה כדאי לא לאפשר לגוי לאכול את החמץ אפילו בחדרו הפרטי במיוחד אם בחולים מבוגרים שאין ביכולתם להשגיח ולשים לב ולכן שיימנע מאכילת חמץ ויאכל מיני קטניות.
- ב. **עובד זר שאוכל חמץ בשדה או מטע (בבעלות יהודי)** – מותר לגוי לאכול את החמץ שלו במקום עבודתו כגון: במטע או בשדה (שבבעלותנו). שטחים אלו הם פתוחים ובדרך כלל הוא נמצא שם לבדו. כמובן שלא נכון להרחיב את ההיתר למקומות עבודה סגורים כמו מפעל או משרדים מחשש לפגיעה רגשית ואף מטעויות היכולות להיגרם כתוצאה מנוכחות חמץ במקומות שיש בהם יהודים.
- ג. **עובד זר בבית יהודי ואין לו חדר משלו** – במקרה זה אסור לאפשר אכילת חמץ במרחב הכללי שבו חי המטופל. אסור חלילה שיתרחשו טעויות ויתערב חמץ באוכל כשר.
- ד. **אין כל איסור לתת לעובד זר כסף על מנת שיקנה אוכל חמץ עבור עצמו.**

חג פסח וחג המצות

חג הפסח הוא יום י"ד בניסן שהיו מקריבים בו את קרבן הפסח ומתוך כך היו נאסרים במלאכה, **חג המצות** שבעת ימי המועד. שבעת הימים שאנו אוכלים בהם מצות. חז"ל קראו לאלו הימים ערב פסח, חג הפסח. ברצוני לציין מספר דגשים ביחס למצוות והפעולות הנצרכות החל מערב פסח ועד ליל הסדר.

ערב פסח יום חמישי בלילה (אור לי"ד)

יש לעשות בדיקת חמץ ולאחר מכן ביטול חמץ בבתים ומקומות העבודה. כפי שפרטנו לעיל.

יום ששי בבוקר (י"ד ניסן)

תענית בכורות - בערב פסח צריכים הבכורים להתענות זכר לנס ההצלה של בכורות ישראל ממכת הבכורות במצרים⁴². אם הבכור קטן האב מחויב להתענות במקומו⁴³. המנהג להקל בתענית זו, ולהשתתף בסעודת מצווה. לכן, המנהג בקהילות ישראל שאחד מסיים מסכת וכולם שומעים את

⁴² מנהג קדום זה מוזכר במסכת סופרים (כ"א, ג) ובשולחן ערוך (ת"ע, א).

⁴³ רמ"א (ת"ע, ב) ובמשנה ברורה ס"ק ט, י.

הסיום וסועדים סעודת מצווה ואחר כך פטורים מלצום⁴⁴. בכור שקם השכם בבקר שיימנע משתייה שכן הוא חייב בצום עד שמיעת הסיום.

אחר אכילת חמץ - יש לשטוף היטב את כלי החמץ ולהצניעם, **צריך להקפיד שלא יימצאו חתיכות חמץ בפח האשפה הביתי**. חמץ גמור יש לקחת למקומות השריפה ולא לפחים הציבוריים⁴⁵. בכל אופן בדיעבד אם זרקו חמץ גמור מחוץ לבית אין לחשוש, שכן משמעות הזריקה לפח היא הרצון להפקיר וכמובן הרשות המקומית אינה מעוניינת לזכות בכך רגע לפני איסור חמץ. ולכן המשמעות היא שחמץ בפחים הוא בגדר הפקר שאין בו איסור בפסח.⁴⁶

ביעור חמץ - יש לשרוף את החמץ ולבטלו פעם נוספת. (לא לשכוח את הלחם מבדיקת חמץ) שטיפת הפה, והחלפת מברשות שיניים.

איסור מלאכה - בזמן שבית המקדש היה קיים, היו ישראל עולים לירושלים להקריב קרבן פסח ולא היו עושים מלאכה. בזמן הזה אעפ"י שאין לנו מזבח, ואין אנו מקריבים קרבן הפסח, עדיין עומד האיסור במקומו, **ולכן אין לעשות מלאכה מחצות היום (12:40 בצהריים לערך)** באופן כללי איסורי המלאכה זהים לאיסורי המלאכה בחול המועד **ולכן מותר לעשות מלאכה לצורך המועד או דבר האבד. גם מלאכות אומן בבית אסורות כגון: תפירת בגד חדש.**

גילוח ותספורת - יש להסתפר ולהתגלח עד חצות היום (12:40).⁴⁷

תפילת מנחה - בזמן שבית המקדש היה קיים היו מקדימים את הקרבת קרבן תמיד של בין הערביים כדי להקריב אחריו את קרבן הפסח, **נהגו ישראל להקדים בערב פסח להתפלל מנחה גדולה ולומר את סדר קרבן הפסח כפי שמודפס בחלק מהמחזורים.**

תפילת מנחה גדולה בבית המדרש בשעה 13:15

אכילת מצה בערב פסח

מצאנו מספר חילוקים ביחס לאכילת מצה בערב פסח:

1. **אסור לאכול מצה רגילה וכשירה בערב פסח.** (יש הנוהגים איסור מראש חודש)⁴⁸. איסור זה כולל אכילת עוגות שאפו אותם מקמח מצה או עוגות מצה לסוגיהן השונים⁴⁹.
2. **מותר לאכול מצה מטוגנת או מצה מבושלת ולכן ניתן לאכול "כופתאות" (קניידלעך) או "קציצות" או "שניצל" מקמח מצה⁵⁰.** ישנן מסורות משפחתיות שלא לאכול קמח מצה

⁴⁴ משנה ברורה שם ס"ק י "וכן נוהגים כיום בכמה מקומות במדינתנו להקל ולאכול אף בסעודת סיום מסכת ואף שהבכורים לא למדו את המסכת מכל מקום כיון שאצל המסיים הוא סעודת מצוה מצטרפים לסעודתו...".

⁴⁵ משום שהפחים הללו שייכים למועצה או לשוב וכל חמץ שנזרק עובר לרשותם.

⁴⁶ אגרות משה אורח חיים (ג, נו).

⁴⁷ שולחן ערוך תס"ח, ב.

⁴⁸ רמ"א (תע"א, ב) ובמשנה ברורה שם ס"ק י"ב "ויש נוהגים שלא לאכול מצה מראש חודש".

⁴⁹ רמ"א (תע"א, ב) ובמשנה ברורה ס"ק כ' "דלא נתבטלה שם מצה על ידי זה ..".

- כלל בערב פסח. למעשה, מותר לפי המפורט בסעיף זה. **בכל מקרה אין לאכול מאכלים אלו לאחר תחילת שעה עשירית (בערך 16:00) כדי שנאכל מצה לתיאבון⁵¹.**
3. אחר שעה עשירית (משעה 16:00 לערך) מותר לאכול רק פירות או ירקות או עוגות מקמח תפוזי.⁵²
4. כל הנידון בסעיפים דלעיל חל על ילדים שמבינים בסיפור יציאת מצרים (ילד מגיל 4)⁵².

מנוחת צהרים – חובה כולל כולם

חשוב לדאוג שכל בני הבית (כולל הנשים) ינחו בצהרים. טרחנו ועמלנו כל כך קשה לפני פסח ואסור להגיע למצב שברגע השיא, שבני הבית יושבים סביב שולחן הסדר תהיה תרדמה משפחתית. אפילו אם ברגע האחרון נזכרנו בתבשילים שעדיין לא עשינו עדיף לוותר עליהם למען שמירת הערנות בליל הסדר⁵³.

נקודה חשובה: בדרך כלל אנו נוטים להגדיר כל ערב חג כערב שבת. אנו צריכים לזכור שערב פסח הוא חג בעצמו משעות הצהרים. לכן, לדוגמא: כל עבודות הגינה וכיו"ב טוב שייעשו מבעוד מועד ולפחות לפני הצהרים. במיוחד יש להימנע מרעש שעלול להפריע למנוחת הילדים וגם המבוגרים שמבקשים לנוח כדי לזכות בלילה משמעותי.

מקוה לגברים

בערב חג הפסח המקווה לגברים יהיה פתוח משעות הבוקר ועד שעה 15:30. לא יהיה ניתן לטבול לאחר שעה זו עקב ריקון המקווה והכנתו לקראת הערב. נא להביא מגבות מהבית.

הכנות לליל הסדר שחל בשבת

- יש להכין לפני כניסת החג את מי המלח או מי לימון לטיבולים⁵⁴.
- הכנת החרוסת** – על מנת להימנע מלישה או טחינה יש להכין את החרוסת לפני החג. נהגו לעשות חרוסת מפרות שנמשלו בהם ישראל⁵⁵ כגון: תפוחים, תאנים, אגוזים, רימונים, שקדים ולהוסיף תבלין. **יש להקפיד שאחד המרכיבים של החרוסת יהיה מתפוחים זכר: "תחת התפוח עורתיך".** נוהגים להוסיף יין אדום לחרוסת.
- הכנת הזרוע** – חייבים להכין מבעוד יום. נוהגים לקחת חתיכת בשר עוף עם עצם. וצולים את הזרוע בלהבה של כירת הגז או מנגל של פסח.

⁵⁰ משנה ברורה תע"א ס"ק כ'.

⁵¹ שולחן ערוך תע"א סעיף א'.

⁵² שם ברמ"א.

⁵³ וכמו שכתב הרב עובדיה יוסף ב"חזון עובדיה" עמ' ק"כ.

⁵⁴ שולחן ערוך (שכא,ב) ומשמע שיש כאן איסור דרבנן. מי ששכח יכול לקחת מלח ולהוסיף שמן ולאחר מכן לערב עם המים.

⁵⁵ תוספות מסכת פסחים קט"ז. בשם תשובות הגאונים.

4. **הכנת המרור (חריין)** - נוהגים לקחת "חסה"⁵⁶ לאכילת מרור וכדי שנרגיש את טעם המרירות מוסיפים חריין (תמכא) מרוסק.
5. **כרפס** - נוהגים לקחת פטרוזיליה⁵⁷ או תפוח אדמה⁵⁸ או צנון⁵⁹ (לא חסה).
6. **ביצה** - יש לקחת ביצה מבושלת זכר לקרבן ה"חגיגה". ועדיף לצלות אף את הביצה⁶⁰.
7. נשים מברכות על הנרות שתי ברכות 'להדליק נר של שבת ושל יום טוב' וברכת שהחיינו. 'ברכת שהחיינו' הנאמרת על הנרות או בקדוש גם על שאר מצוות הלילה (מצה, מרור וכו')

סיכום ודגשים לשבת :

1. להכין את הכל מבעוד יום. חרוסת יש בה טחינה ולישה, מי מלח – מעבד. אם שכחו לפני שבת ניתן לעשות חלק מהדברים לעשות בשינוי או לבקש מהשכנים.
2. **הדלקת נרות** – הברכה של שבת ויום טוב
3. **תפילת ערבית** – מתחילים מזמור שיר, תפילת יו"ט מזכירים של שבת, ויכולו, לא אומרים מעין שבע. נכון להגיד שלום עליכם לפני תחילת ליל הסדר.

ליל הסדר

הלכות ליל הסדר מרובות הן וקשה יהיה לפרטן נזכיר את העקרונות החשובים.

אכילת מצה [להלן: 'כזית' הכוונה לכמות מצה 27 ג']

מצה שמורה (מצוה) - צריך לאכול מצת מצוה שמורה משעת קצירה לכל הפחות כזית באחת משתי אפשרויות: א) מצת יד ב) מצת מכונה שמוגדרת שמורה משעת קצירה.

כמות המצה שנאכלת בליל הסדר

שיעור שני זיתים בתחילת הארוחה לאחר שמברכים 'על אכילת מצה'. ב) שיעור כזית באכילת כורך. ג) שיעור כזית באפיקומן - סה"כ שיעור 4 זיתים.

כיצד נוהגים?

נוטל את שלוש המצות ומברך 'המוציא'. מניח מצה תחתונה, לאחר מכן מברך [על שתי המצות הנותרות שבידיו] ברכת 'אכילת מצה'. לוקח שיעור כזית משתי המצות סה"כ שני זיתים. עדיף לאכול את שיעור שני הזיתים יחדיו. אולם מי שקשה לו יאכל תחילה שיעור כזית מהמצה העליונה ולאחר מכן שיעור כזית מהמצה התחתונה (הפרוסה). **מי שקשה לו יאכל רק "כזית" אחד תוך 4 דקות** [אכילה רצופה ללא דיבור].⁶¹ **צריך לאכול את המצה בהסיבה**. לאחר אכילת

⁵⁶ שולחן ערוך (תעג,ה) "עיקר המצוה בחזרת" (והיו באשכנז שנהגו לקחת את החרין).

⁵⁷ כך משמע מהמגן אברהם בתחילת סימן תע"ג.

⁵⁸ כך נהגו באשכנז וליטא.

⁵⁹ ערוך השולחן (תעג,י), קצור שולחן ערוך (ק"ח,ב).

⁶⁰ שו"ע (תעג, ד) וברמ"א.

⁶¹ משנה ברורה תעה ס"ק יא וביאור הלכה ד"ה "כזית מכל אחד".

המצה אוכלים את המרור. לאחר אכילת המרור אוכלים 'כורך' דהיינו: 'כזית' מהמצה התחתונה ו'כזית' מרור וכורכים ואוכלים בהסיבה. בסוף הסעודה אוכלים כזית אפיקומן (רצוי שיעור שני זיתים) ואוכלים בהסיבה.

סוגיית שיעור 'כזית' מורכבת ותלויה בכמה שיטות. לכן יש להפעיל שקול דעת בהתאם ליכולת האכילה. שיעור כזית מצה הוא 27 גרם מצה - (בערך חצי מצת מכונה או בערך שליש מצת יד גדולה) מי שקשה לו האכילה יכול להסתפק ב 15 גרם. (שליש של מצת מכונה- שיטת גר"ח נאה) להלן מספר דגשים:

1. מי שקשה לו לאכול מצה יכול לפורר את המצה לפירורים ולאכול.⁶² אפשרות נוספת, לשרות את המצה במים לזמן קצר.⁶³
2. **ניתן לצמצם את שיעור לחולה 'כזית' 17 סמ"ק (10 גרם מצה פחות מרבע מצת מכונה)**
3. אעפ"י שקשה להימנע מדיבור בשעת אכילת המצה והמרור ראוי שלא להפסיק בשיחה מתחילת אכילת המצה ועד סיום הכורך. ואף את האמירה הנהוגה "זכר למקדש כהלל" יגיד בסוף האכילה.⁶⁴
4. תזכורת! לא כדאי להעמיס על עצמנו ארוחה מלאה וגדושה. לקראת סוף הארוחה אנו אוכלים 'מנה אחרונה' אבל הפעם לא מדובר בגלידה אלא המצת מצוה – אפיקומן. רצוי מאד לתכנן את האכילה כך שתהיה אפשרות לאכול את האפיקומן בצורה סבירה, ולא מתוך אי חשק מוחלט.⁶⁵

חולי צליאק

ישנם רבים רגישים לגלוטן אשר אובחן אצלם צליאק, ואסור להם ע"פ הוראת רופא לאכול כל דבר המכיל גלוטן, כאשר לדברי הרופאים אפילו כמות קטנה של גלוטן עלולה לגרום סיבוך שיש בו סכנת נפשות. אנשים אלו מוגדרים כחולים שיש בו סכנה, ואסור להם לאכול מצה שיש בה גלוטן. **לכן חולים אלו אסור להם לאכול מצה בפסח ופטורים מהמצוה.** כחלופה למצה העשויה מקמח חיטה, החל לפני כעשרים שנה רב מלונדון לייצר מצות משיבולת שועל (Avena) המיועדות לחולי צליאק. את שיבולת השועל גידלו באנגליה, בהשגחת בית הדין במנצ'סטר טחנו את גרגיריו, וחלק מהקמח מיובא לארץ לצורך אפיית מצות. **היתרון בשיבולת שועל שכמות הגלוטן קטנה מאד. אמנם מסורת ישראל שאופים מצות מחיטה בכל זאת רוב הפוסקים הסכימו ששיבולת שועל המזוהה היום היא אותה שיבולת שועל שהמשנה קבעה שהיא אחת מחמשת מיני דגן. לכן אפשר לאפות ממנה מצה ולצאת ידי חובה בליל הסדר. חולי הצליאק יוכלו רק את**

⁶² ברכי יוסף סי' תס"א.

⁶³ שולחן ערוך תס"א, ד.

⁶⁴ תעה ביאור הלכה ד"ה "זכר למקדש".

⁶⁵ וכך כותב המשנה ברורה (תע"ו ס"ק ו'): אוכלין האפיקומן אחר גמר הסעודה כמו שיתבאר בסימן תע"ז מ"מ צריך שיהא לו קצת תאוה לאכול ואם לאו אין זה מן המובחר ואם שבע כ"כ עד שנפשו קצה באכילה מרוב שובע אף שדוחק עצמו לאכול אינו יוצא ידי חובתו כלל במצוה זו שאכילה גסה כזו אינה נקראת אכילה כלל. כתבו הפוסקים אל יהיה אכילת אפיקומן עליו לטורח דע"י אין מתקיים המצוה מן המובחר: משנה ברורה סימן תע"ג ס"ק ע"ו.

השיעור הנצרך בליל הסדר ולא יותר מכך. ההיתר למצות אלו כמצות מצוה מוגבל ומצומצם אך ורק לחולי צליאק.

ארבע כוסות

מצוה זו מוטלת על גברים ונשים כאחד. ברצוני להדגיש במיוחד את הכוס הראשונה שהיא גם כוס הקידוש. בדרך כלל, בשבת המקדש מוציא את כולם ידי חובה והוא שותה והמעוניין שותה אף הוא. בקדוש בליל פסח אנו שומעים את הקדוש מפיו של המקדש אבל אנו חייבים לשתות בעצמנו מכוס המיוחדת לנו. לכן נכון שכל אחד יחזיק את כוסו בעת אמירת הקדוש ויענה אמן וישתה את הכוס. **לכתחילה יין אדום אבל מי שקשה עליו שתית יין בוודאי אם זה גורם לכאבי ראש ויהיה מנוטרל בליל הסדר אסור לו לשתות יין ויכול במציאות זו לשתות לכתחילה מיץ ענבים.**⁶⁶ נשים שאומרות את הקדוש בעצמן שתזכרנה שאמרו ברכת שהחיינו בשעת הדלקת הנרות ואין לומר פעם נוספת ברכת שהחיינו בקדוש. מצות שתית כוסות היא מדרבנן ולכן ניתן להסתפק בשיעור הקטן יותר (86 מ"ל).

דין הסיבה

הגברים אוכלים את המצה ושותים ארבע כוסות בהסבה לצד שמאל. נשים (מנהג אשכנז) אינן מסיבות, נשים (עדות המזרח) מסיבות. חשוב: מי שלא הסב באכילת מצה ושתית ארבע כוסות לא יצא ידי חובת המצווה ולכן חשוב לזכור ולהסב. להלכה: מי ששכח ולא הסב חוזר ואוכל את המצה פעם נוספת. לגבי היין מנהג אשכנז: אם שכח ולא הסב אינו חוזר מלבד בכוס השניה. מנהג ספרד: חוזר ושותה בהסיבה⁶⁷.
דגש: גם נשים חייבות בכל המצוות באכילת המצה ושתית היין חשוב להקפיד על כל הנאמר

מצוות סיפור הגדה

מצוות סיפור ההגדה - כולם חייבים לספר ביציאת מצרים, גברים ונשים כאחד. כל המשפחה אומרת את ההגדה יחדיו, ומקפידים לשתות את היין במהלך ההגדה דהיינו לשתות את הכוס השניה במקום המתאים בהגדה וכן את שאר הכוסות שכן מצוות ארבע כוסות ואמירת ההגדה קשורות אחת לשניה.

שתית מיס במהלך ההגדה – מי שצמא ישתה מיס⁶⁸

גילוי המצות - בעת אמירת ההגדה המצות תהיינה מגולות מלבד בעת שאומרים "והיא שעמדה"⁶⁷.

כל שלא אמר שלושה דברים - חשוב לזכור שהקטע החשוב ביותר שחייבים לאומרו בליל הסדר הוא "פסח ומצה ומרור על שום מה? ...". מי שלא אמר קטע זה אינו יוצא ידי חובה.
בני חוץ לארץ שאינם מבינים עברית - חייבים להבין את הנאמר ולכן יש לדאוג להגדות עם תרגום, או להסביר להם את הנאמר.⁶⁹

⁶⁶ שו"ע תעב, משנה ברורה ס"ק לה ושער הציון ס"ק נב.

⁶⁷ שו"ע תעב, ז' וברמ"א, משנה ברורה ס"ק כא.

⁶⁸ משנה ברורה תעג ס"ק טז.

⁶⁹ רמ"א סימן תע"ג סעיף ו'.

סיום ההגדה - יש לסיים את אכילת האפיקומן ורצוי את אמירת ההגדה (כולל אמירת הלל) עד "חצות הלילה" (24: 42) ואחר כך יעסוק בהלכות הפסח עד שיירדם.

סעודת החג

אכילת ביצים - למנהג אשכנז יש נוהגים לאכול ביצים⁷⁰
אכילת צלי - המנהג הנכון שלא לאכול בשר צלי בסעודה. כמובן שאין כל מניעה לאכול דג צלוי. בכל אופן אסור לאכול את הזרוע.⁷¹

---

⁷⁰ רמ"א סי' תע"ו סעיף ב'.

⁷¹ שו"ע סימן תע"א (א – ב) יחווה דעת חלק ג' סימן כ"ז.

אמירת הלל

אמירת הלל נאמרת במשותף. דהיינו אחד אומר ושניים עונים לו. כלומר, בעל הבית אומר "הודו" והשאר עונים "הודו" בעה"ב אומר "יאמר נא" והשאר עונים "הודו" וכו'.⁷²

אפיקומן

אחר אפיקומן מותר לשתות מים ולא שאר המשקים. בשעת הצורך, ניתן להקל בשתיית קפה אבל לא באכילה.⁷³

לילה טוב - ליל שימורים קוראים רק פרשה ראשונה. ברכת המפיל.

הגדה לחיילים, רופאים, אחיות במשמרות או חולה שאין לו כוחות לשבת אם כולם

מצוה מהתורה לספר ביציאת מצרים. חכמים תקנו את סדר ההגדה כפי שמודפס בהגדות השונות. אולם מי שזמנו קצר ביותר כמו אנשי הביטחון שנמצאים במשמרת כל הלילה ואין להם זמן פנוי או חולה שאינו יכול לשבת ולהסב בליל הסדר המשפחתי יעשו ליל סדר מקוצר שלוקח דקות אחדות וכך יש לנהוג:

קדוש – לשתות כוס ראשונה

הגדה – "מה נשתנה", "עבדים היינו לפרעה ... הרי זה משובח" מדלגים ואומרים: "מתחילה היו אבותנו עובדי עבודה זרה ... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" מדלגים "רבן גמליאל היה אומר כל שלא ... אשר נשבע לאבותינו" מדלגים על הלל ואומרים ברכת **הגאולה** שותים כוס **שניה**.
סעודה - אוכלים **מצה**, **מרור**, **כורך** אוכל תבשיל כלשהוא ולאחריו את **האפיקומן** ברכת המזון ושותה **כוס שלישי**

ולאחר מכן אומרים אומרים את סוף ההלל "ישתבח ..." ושותים כוס **רביעית**.

שיעורי אכילה ושתיה:**אכילת מצה – כזית**

חזון איש - 27 גרם גר"ח נאה - 15 גרם

כוס יין - רביעית

חזון איש - 150 סמ"ק גר"ח נאה - 86 סמ"ק

סוף זמן אפיקומן - 24: 37

שינוי בשעון שבת

יתכן מאד שבמהלך השבת (ליל הסדר) וגם בשבוע שלאחריו ששביעי של פסח צמוד לשבת נידרש לשינויים בשעון שבת אתן סקירה קצרה של הלכות אלו. באופן כללי היו פוסקים שאסרו כל שינוי בשעון שבת, אולם הגר"ש⁷² אייערבך התיר במקרים מסוימים כפי שנפרט בהמשך. בכל

⁷² שו"ע סי' תע"ט סעיף א'.

⁷³ תע"ח א ובמשנה ברורה שם.

אופן ראוי שהכל יהיה מוכן ולא נידרש לשינויים אולם אם בכל זאת יש צורך בכך יש לנהוג כדלקמן.

1. אם שכח לסדר שעון שבת לא ניתן להעביר למצב של שעון שבת במהלך יום טוב או שבת. במקרים של צורך גדול (חולה, קור וכו') יהיה מותר להעביר מצב על ידי גוי.
  2. **מותר להמשיך מצב קיים.** דהיינו להאריך את זמן הדלקת האור בשעה שהוא דולק. לדוגמא: אם כיבוי האור אמור להיות 24:00 מותר להאריך את זמן ההדלקה לשעה 02:00. בשלב שהאור כבוי מותר לדחות את ההדלקה כך שהאור יהיה כבוי לזמן ארוך יותר. לדוגמא: אור שהיה אמור להידלק בשעה 10:00 ניתן לגרום שיידלק מאוחר יותר בשעה 11:00.
  3. **גרם הבערה אסור** ולכן, אסור להקדים את זמן ההדלקה לדוגמא: אם השעון אמור להדליק את האור בשעה 10:00 בבקר אסור להקדים ולגרום שיידלק בשעה 9:00.
  4. אם בלילה **בשעה שהאור דולק** מעוניין להקדים את זמן ההדלקה כמתואר בסעיף 3 מותר. דוגמא: החשמל דולק עד 24:00 ויחזור ויידלק בשעה 11:00 בבקר. אם בשעה 22:00 בשעה שעדיין החשמל דולק, מבקש להקדים את ההדלקה למחרת לשעה 10:00 מותר. הסיבה לכך, שאין כאן גרם הבערה שהרי בשעה שמקדים את השעון, האור עוד דולק ולאחר מכן ייכבה ורק לאחר הכיבוי יתחדש האור.
  5. **גרם כיבוי אסור** – דהיינו אסור לגרום לכך שהאור ייכבה מוקדם יותר. דוגמא: אם האור דולק עד 2:00 ומעוניין בשעה שדולק להקדים לשעה 24:00.
  6. **בשעת הדחק כגון חולה** שלא יכול לישון מותר לנהוג כמתואר בסעיף 5.
  7. מותר למנוע הדלקה עתידית על ידי הזזת הזיזים כך שהשעון לא יידלק. לדוגמא: האור אמור להידלק בשעה 10:00 יכול למנוע את ההדלקה בכך שיזיז את הזיזים.
- כל האמור לעיל נכון גם ביום טוב. אולם המקרים שכתובים בסעיף 3 ו-5 ניתן להקל ביום טוב יותר משבת דהיינו, בשעת צורך של שמחת יום טוב ולא דווקא רק לחולה.**

ברכה על מצה מטוגנת

1. מצה שלמה שטיגנה מברך עליה המוציא לחם מן הארץ. אם חתך לחתיכות קטנות וטיגן בשמן יש ספק אם יברך המוציא או מזונות שכן זו שאלה אם טיגון נחשב כבישול. ולכן יאכל בתוך סעודה שנטל ידיים ובכל מקרה אוכל מצה.
2. **מצה ברייט** דהיינו מצה ששופרים אותה לחתיכות קטנות ומערבבים ביצים, חלב ומטוגנים אותה בשמן מברך בורא מיני מזונות ולאחריה מעין שלוש.⁷⁴

⁷⁴ כאשר יש מחלוקת האם הברכה היא מזונות או המוציא מברך מזונות (ט"ז קסח ס"ק ו)

חול המועד

הלכתית, בימי חול המועד ניתן להתיר יותר מלאכות, אבל צריך לזכור שחול המועד הוא גם יום טוב. לפי חלק מהפוסקים עיסוק בעבודה שאינה נצרכת בחול המועד היא איסור דאוריתא. מדי שנה אנו מנסים לעצב את הימים הללו ולהטמיע בהם אווירת חג. ונראה, שאף על פי שיש מקום

לשיפור ניתן להצביע על התקדמות. "אמר רבי בא בר ממל אילו היה מי שימנה אתי הייתי מתיר מלאכה בחול המועד כלום אסור חול המועד כדי שיהיו אוכלים ושותים ויגעין בתורה ואנו אוכלים שותים ופוחזים". (ירושלמי מועד קטן).

ניתן לומר שהפתרון נעשה בשני מישורים שונים מחד לצמצם עבודה שאינה נצרכת ומאידך, ליצור אלטרנטיבה רוחנית בזמן הפנוי.

חמץ שנמצא במהלך פסח

אם נמצא חמץ במהלך שבת או יום טוב יש לכסות את החמץ בכלי. לאחר צאת שבת או יום טוב ישרוף את החמץ או יאבד אותו בדרכים שונות. אם נמצא החמץ בחול המועד מבערים אותו מיד. לדוגמא: נמצאו פיתות בתא הקפאה במהלך שבת מכסים במגבת ולאחר צאת השבת שורפים את הפיתות.

ההולך ברשות הרבים ומוצא חמץ לא יגביהו משום שבמעשה זה הוא עלול לזכות בחמץ ולעבור על האיסור. מעיקר הדין נכון להתעלם מהחמץ ואם קיים חשש שאדם יגביה או יאכל שיגרור את החמץ לצדדים.

בעור מעשרות / וידוי מעשרות

בשנת השמיטה ובשנה הרביעית למחזור השמיטה יש לקיים מצות ביעור מעשרות, ולהתוודות. השנה אנו נמצאים בשנה הרביעית לשמיטה לגבי זמן הביעור נחלקו: יש הסוברים שהוידוי נעשה בערב פסח ויש הסוברים שהוא בשביעי של פסח. גם בימינו קיימת חובה לדאוג לכך שבערב פסח של השנים הרביעית והשביעית למניין שנות השמיטה - לא יישארו בבתנו תרומות ומעשרות. כמו כן אם יש בידו פירות טבל או ספק טבל, השייכים לשנות המעשר של שלושת השנים האחרונות עלינו להפריש מהם תרו"מ, ולדאוג שהמעשרות המופרשים מהם יגיעו ליעדם ולא יישארו ברשותנו עד פסח. מי שיש ברשותו מטבע לפדיון מעשר-שני, עליו לפדותו עד מועד זה על מטבע אחר או סוכר בשווי פרוטה, ולבערם מן העולם. לכל המאוחר עד ערב שביעי של פסח.

וידוי מעשר

בזמן הזה, אין אומרים 'וידוי מעשרות', מפני שבית המקדש חרב ואיננו יכולים לאכול פירות 'מעשר שני' בטהרה בירושלים כמצוות התורה. ויש נוהגים לעשות זכר למצווה, וקוראים מהתורה את כל הפרשיה שפסוקי הוידוי נזכרים בה ואי"ה כך נעשה בשביעי של פסח.

שביעי של פסח ושבת - שני ימים

מניחים ערוב תבשילין לפני הדלקת נרות של חג כדלקמן:

יום טוב (שביעי של פסח) ושבת אלו שני ימים האסורים במלאכה. איסור מלאכה ביום טוב שונה מאיסור המלאכה בשבת. ולכן, יש לפנינו "שתי קדושות" שונות, היינו שני ימים נפרדים שאסורים בהכנה מאחד לשני. חז"ל תיקנו ערוב תבשילין המאפשר הכנות מסוימות מיו"ט לשבת כפי שאבאר להלן. מניחים ערוב תבשילין ביום חמישי לפני כניסת החג:

אופן הנחת עירוב תבשילין - יש להניח שתי מצות ותבשיל של שבת דג או בשר או ביצה מבושלת.
מקום הנחת העירוב - יש להניח את העירוב מחד, במקום שיראו אותו מאידך, במקום שאין חשש שיאכלו אותו בטעות במהלך שביעי של פסח
הברכה - "אקב"ו על מצות ערוב" ולאחר מכן אומרים: "בהדין עירובא יהא שרא לנא לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולתקנא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא.
יש להבין את התוכן ולכן נתרגם: "בזה הערוב יהיה מותר לנו לאפות, לבשל, להטמין, להדליק נרות, ולעשות את כל צרכנו מיו"ט לשבת.

אורחים שאינם סמוכים על שולחן בעל הבית - ילדים נשואים המתארחים אצל הוריהם או אורחים אחרים יכולים לסמוך על העירוב שעושה מארחם אולם רצוי, שקודם הברכה יזכה המארח את הערוב לאחד מהאורחים עבור כולם. האורח מגביה את הערוב בידו ויאמר בעה"ב: "הריני מזכה את הפת והתבשיל לכל מי שירצה לסמוך על עירובי".

קטניות בשבת לאחר שביעי של פסח - מנהג אשכנז

מצד אחד, למנהג אשכנז אסור לאכול קטניות ואורז במהלך הפסח מצד שני שבת היא אסרו חג ובכל שנה מותר לאכול חמץ באסרו חג. מה הדין לגבי שבת? כל הדיון לקמן הוא רק למנהג אשכנז שנאסרו באכילת קטניות ואורז.
 לכאורה יש לדון בשלוש סוגיות:

מוקצה – האם הקטניות הם מוקצה בשביעי של פסח, שכן הן אסורות באכילה למנהג אשכנז?
ערוב תבשילין – האם ניתן לסמוך על ערוב תבשילין בבישול אוכל שאינו מותר לאכילה במהלך יום טוב שכן במהלך שביעי של פסח הקטניות אסורות לאשכנזים?
כלים – בישול לכתחילה של קטניות או אכילתם בכלי סעודה של פסח.
 נאמרו דעות שונות בעניין יש האוסרים לגמרי ויש מתירים יותר או פחות. נראה לי שיש לנהוג כדלקמן:

1. מותר לקנות מצה עשירה או עוגות או סלטים המכילים קטניות לכבוד שבת **להצניע אותם במקום מיוחד** על מנת שבטעות לא נאכל בימי הפסח.
2. מותר לאשכנזים **לבשל או לאפות** קטניות בערב חג **בכלים חד פעמיים** [תבניות, סיר חד פעמי וכו'] **ולהצניע במקרה במקום מיוחד ובמהלך החג לחמם על הפלטה על סמך ערוב התבשילין. בדיעבד מי שבישל בכלי פסח רגילים לא נאסרו הכלים.** [ניתן לקנות סירים חד פעמיים ברפאליס באר טוביה].
3. מותר **לאכול** את התבשילים בכלי פסח הרגילים ואין צורך בכלים חד פעמיים.
4. **אורז** - מסובך יותר, למרות שאורז כשר לפסח נדרש לבדוק אותו שלש פעמים מחשש תערובת של דגן. (שימו לב שכך כתוב על השקית). אני ממליץ לבני אשכנז

להימנע מאורז גם בשבת זו. בכל אופן אלו שמעוניינים לבשל אותו בסיר חד פעמי
לאחר שלש בדיקות [זו חובה]

**החשוב ביותר: להיזהר שלא לאכול בעת הבישול (במהלך חול המועד) וכן להצניע את הקטניות
במקום מוצנע שלא יבוא לאוכלם במהלך החג.**

דגשים נוספים לשביעי של פסח ושבת

ערב שביעי של פסח - הדלקת נרות ללא ברכת שהחיינו, למחרת הזכרת נשמות,
הדלקת נרות שבת בזמן הרגיל.

הכנות לשבת

מותר להכין משביעי של פסח לשבת. ההיתר בנוי על "ערוב תבשילין" שמועיל דוקא מיו"ט לשבת.
מותר לבשל מאכלים או לחמם לכבוד שבת, מותר להדיח את הכלים לאחר הארוחה לכבוד שבת.
מסיבות הקשורות להלכות ערוב תבשילין יש להקפיד שההכנות לשבת לא יתבצעו בזמן הסמוך
לשקיעה אלא לעשות את ההכנות מבעוד מועד כך שהדברים יהיו מוכנים ומבושלים עוד לפני
כניסת שבת. ההכנות הן לשבת אבל הלכתית אנו זקוקים שהכל יהיה מוכן וחס בזמן שהוא יום
טוב. ההכנות כוללות גם עריכת שולחן, הפשרת אוכל וכו'. משמעות הדברים שעלינו להקדים את
ההנחת המאכלים על הפלטה כ- 45 דק לפני שבת ולתכנן הכל בהתאם.

חג כשר ושמח

מאיר נהוראי